

Nr 294.

Av herr **Pettersson** i Dahl m. fl., *angående nedsättning av socialförsäkringsbolagens bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.*

Enligt 16 § olycksfallsförsäkringslagen är försäkringsbolag, som i 4 § samma lag avses, skyldigt att till statsverket erlægga bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång med belopp motsvarande 3 % av summan av försäkringsavgifterna för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringarna.

I en den 10 juli 1950 dagtecknad till Konungen ingiven skrivelse har socialförsäkringsbolagens förening under åberopande av samtidigt ingiven promemoria hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för ändring av nämnda bestämmelse. Föreningen yrkar sålunda, att detta bidrag måtte bestämmas till 1,3 % av dessa avgifter, därav 0,5 % beräknas för försäkringsrådet och 0,8 % för riksförsäkringsanstalten. Denna framställning har varit remitterad för yttrande till olika myndigheter men har i övrigt tills vidare icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. De däri framställda yrkandena förtjäna emellertid enligt vår mening i hög grad att bliva beaktade av statsmakterna.

Vid avlåtande av proposition om lag om försäkring för olycksfall i arbete till 1916 års riksdag framhöll föredragande departementschefen, att, då delägarna i arbetsgivarbolag själva finge bekosta bolagens hela förvaltning, det syntes riktigt, att de ej behövde bära större andel av kostnaderna för försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten än som billigtvis kunde anses motsvara den fördel, de för sina egna bolags verksamhet komme att hava av nämnda institutions arbete. Att något så när bestämma värdet av de förmåner, som sålunda bereddes bolagen, vore naturligtvis, innan någon erfarenhet vunnits, icke möjligt, utan måste man nöja sig med en helt ungefärlig uppskattning. Beträffande riksförsäkringsanstalten vore naturligtvis anstaltens arbete med insamlandet och bearbetningen av olycksfallsstatistiken av vikt även för bolagen, enär därigenom fastare grunder vunnas för avgifternas bestämmande. Därjämte finge man taga hänsyn till anstaltens arbete med avgivande av utlåtande i besvärsmål rörande fastställandet av ersättningsbelopp, indelning i farlighetsklasser, bestämmande av avgifter m. m. Värdet av anstaltens verksamhet i dessa avseenden ansåg departementschefen icke kunna uppskattas till mindre än 1 % av premiesumman. Vad åter anginge försäkringsrådets verksamhet syntes det vara tydligt, att denna verksamhet voro av vida större betydelse i fråga om bolagen än i fråga

om riksförsäkringsanstalten. I första rummet skulle nämligen rådet vara högsta instans i fråga om avgörandet av tvister rörande ersättningar, försäkringsavgifter m. m., vilka tvister eljest måste dragas inför allmän domstol. Efter all erfarenhet att döma komme dylika att i vida större omfattning röra beslut av bolagen än av riksförsäkringsanstalten. Även rådets verksamhet i övrigt för försäkringens övervakande hade sin största betydelse för bolagen. Hade riksförsäkringsanstalten ensam haft hela försäkringen om hand, torde rådets uppgifter utan tvivel kunna högst betydligt inskränkas. Kostnaden för försäkringsrådet beräknades till 120 000 kronor, och $\frac{2}{3}$ därav eller omkring 80 000 kronor skulle bestridas av bolagen. För att få denna kostnad täckt med 2 % av premieinkomsten för bolagen måste denna inkomst uppgå till 4 millioner kronor. Det torde emellertid, yttrade departementschefen, vara ganska osäkert för att icke säga osannolikt, att bolagens försäkringsverksamhet skulle erhålla en så stor omfattning, som motsvarades av den nämnda premieinkomsten. Det föreslogs, att denna del av bolagens bidrag bestämdes till 2 %, ett bidrag, som icke i något avseende syntes kunna anses obilligt. Det vore ej möjligt, att statens utgifter för försäkringsrådet kunde komma att bli större än man avsett.

1916 års riksdag följde Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bolagens bidrag, och har det sålunda antagna stadgandet om detta bidrag av 3 % av summan av försäkringsavgifterna alltsedan dess oförändrat kvarstått i lagen. Även tidigare har dock framställning gjorts om att få bidraget jämkat, ehuru utan resultat.

Departementschefens förutsägelser ha emellertid icke besannats. Bolagens sammanlagda premieinkomster för år 1951 uppgå sålunda till nära 60 millioner kronor, och om bolagens bidrag till försäkringsrådets verksamhet fortfarande beräknas till 2 % av premieinkomsten, innebär detta, att bolagen för detta ändamål erlægga ett belopp av 1 200 000 kronor. Att ett »bidrag» till försäkringsrådet av denna storleksordning måste te sig såsom uppenbart oskäligt framgår redan därav, att försäkringsrådets förvaltningskostnader för år 1952 beräknas uppgå till 700 000 kronor. Beträffande den procentuella fördelningen av antalet avgjorda mål på riksförsäkringsanstaltens och bolagens verksamhet har relationstalet blivit det rakt motsatta mot vad man antog vid lagens antagande.

Beträffande bidragen till riksförsäkringsanstaltens verksamhet kommer man med utgångspunkt från uppgifter, som anstalten själv lämnat i anledning av den tidigare framställningen, att få bidraget jämkat till det resultatet, att 0,8 % av bolagens premieinkomst skulle täcka de kostnader, varom här är fråga.

Det förefaller också, såsom socialförsäkringsbolagens förening i sin senaste framställning uttalar, föga antagligt, att de å bolagen belöpande kost-

naderna för statistik jämte andra mera svårdefinierbara utgifter skulle uppgå till den avsevärda årliga summan av över $\frac{1}{2}$ million kronor.

Vi anse oss i detta sammanhang böra understryka, vad försäkringsinspektionen i ett i anledning av nämnda tidigare framställning avgivet utlåtande anfört gentemot vad riksförsäkringsanstalten yttrat i frågan. Försäkringsinspektionen förklarade sålunda, att när en pålaga, som beslutats för visst ändamål, visade sig vara större än för detta ändamål krävdes, torde den böra nedsättas; att bibehålla den av det skäl, att staten hade annan användning för dess överskott, innebure en orättvis beskattning av de av pålagan drabbade.

Såväl försäkringsinspektionen som försäkringsrådet avgav i september 1950 yttrande i anledning av skrivelsen till Konungen den 10 juli 1950.

Försäkringsinspektionen betonar härvid ånyo, att det framstår som närmast självklart, att socialförsäkringsbolagen icke böra belastas med större bidrag till statsverket än som motsvarar de med bidraget avsedda ändamålen. I den mån det underlag, på vilket den gällande bidragsskyldigheten baserats, sedermera förändrats, finner inspektionen det därför naturligt och rimligt, att bidraget blir föremål för en häremot svarande jämkning. Sådana i tidigare ovan berört sammanhang framförda synpunkter som att en minskning av bolagens bidragsskyldighet skulle medföra en uppoffring för statsverket, eller att riksförsäkringsanstaltens ställning i konkurrenshänseende skulle försämrats, böra icke få utöva inflytande på frågans prövning och avgörande.

I dagens läge beräknade försäkringsinspektionen den del av försäkringsrådets omkostnader, som belöper på socialförsäkringsbolagen, motsvara högst 0,4 % av bolagens premieinkomst, om det relativa antalet besvärsmål lägges till grund för beräkningen, något som försäkringsrådet tidigare funnit vara det enda, man egentligen hade att hålla sig till. Inspektionen hänvisar i detta avseende till den av föreningen förebragta utredningen samt fastslår, att under sådant förhållande föreningens hemställan, att dess bidragsskyldighet till statsverket, i vad avser denna del, nedsattes till 0,5 % av premieinkomsten, måste anses rimlig och befogad.

Försäkringsrådet å sin sida framhåller bland annat, att en förskjutning ägt rum i förhållandet mellan ärendena från å ena sidan riksförsäkringsanstalten och å andra sidan bolagen, i det att antalet ärenden från riksförsäkringsanstalten ökats. Detta gäller även, om därvid endast de ärenden medräknas, som gälla författningar, vilka såväl riksförsäkringsanstalten som bolagen ha att tillämpa. Denna omständighet utgör en faktor, som med avseende å frågan om storleken av bolagens bidrag till rådets verksamhet verkar i sänkande riktning. Med utgångspunkt härifrån skulle, anför vidare försäkringsrådet, bidraget från bolagen kunna sänkas från 2 % till 0,3 %.

Även riksförsäkringsanstalten hade fått ifrågavarande framställning till sig remitterad för yttrande. Då emellertid ännu i mars 1951 något yttrande alltjämt icke avgivits, fann sig socialförsäkringsbolagens förening då föranledd att till socialvårdskommittén, vars betänkande om en ny olycksfallsförsäkringslagstiftning inom de närmaste månaderna väntades, rikta en hemställan, att framställningen ändock måtte bliva föremål för beaktande vid förslaget utarbetande. I sitt betänkande anför kommittén, att, då den nuvarande organisationsformen kan förväntas komma att bestå under de närmaste åren, kommittén finner det önskvärt, att frågan om dessa bidrag upptages till avgörande av statsmakterna snarast, i vart fall före yrkeskadeförsäkringslagens ikraftträdande.

Kommittén tillägger: »För ställningstagande till spörsmålet om nämnda bidrag och avgift erfordras material, som kommittén icke har tillgång till, men som torde redovisas i riksförsäkringsanstaltens yttrande över ovan nämnda framställning. För att icke försena framläggandet av kommitténs förevarande betänkande, i avbidan på riksförsäkringsanstaltens yttrande, har kommittén — utan ställningstagande — till första och andra styckena av förevarande paragraf överfört de nuvarande bestämmelserna i 16 § 1—2 st. OL.»

Först den 20 augusti 1951 avgavs anstaltens utlåtande. Anstalten avstår här från att taga ställning till sakfrågan och förordar endast, att frågan om finansieringen av den sociala olycksfallsförsäkringens förvaltningskostnader jämte därmed sammanhängande spörsmål i sin helhet upptages till prövning, och anser det önskvärt, att ett eventuellt utredningsuppdrag av här angiven art anförtros åt ett fristående organ.

Det torde av vad ovan anförts utan vidare framgå, att storleken av nuvarande bidrag, som socialförsäkringsbolagen erlægga till statsverket till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten, icke vilar på någon materiell rättsgrund. Vi anse för den skull detta bidrag utan dröjsmål böra justeras i överensstämmelse med vad som kan anses rimligt. Att bidraget för försäkringsrådets vidkommande kan nedsättas från beräknade 2 till 0,5 % synes av den förebragta utredningen utan vidare klart. Anledning till uppskov med att bevilja nedsättning av det totala bidraget från 3 till 1,5 % synes därför ej föreligga. Allt för länge ha dessa socialförsäkringsinrättningar fått vänta på en rättvis jämkning. För närvarande erlægga bolagen på grund av den för höga avgiften i denna del ca 900 000 kronor mera, än de skäligen borde göra. Det bör i detta sammanhang framhållas, att bolagen genom sin verksamhet, vars förvaltningskostnader helt bestridas av dem själva, årligen bespara statsverket betydande kostnader. Bidragets slutliga justering måste däremot tydligen bli föremål för utredning, som bör påskyndas.

Enligt vad som försports skulle det förhållande, att Kungl. Maj:t tillkallat sakkunniga för utredning angående bl. a. samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och den sociala olycksfallsförsäkringen, medfört, att ifrågavarande framställning icke ansetts böra upptagas till sakbehandling. Då det emellertid torde vara uppenbart, att ett definitivt ställningstagande till ifrågavarande samordning icke kan ske inom de närmaste åren, finna vi det rimligt och rättvist att, oberoende av denna utrednings resultat, redan nu upptaga frågan om nedsättning av bidraget till behandling, i varje fall på så sätt, att bidraget tills vidare nedsättes.

Under åberopande av det anförda hemställa vi,

att sådan ändring vidtages i 16 § olycksfallsförsäkringslagen, att socialförsäkringsbolagens bidrag till statsverket jämkas tills vidare från 3 till 1,5 %, och

att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa fortsatt skyndsamt utredning, främst i avseende å den del av kostnaderna, som gälla riksförsäkringsanstalten, i och för bidragets vidare fastställande genom senare riksdagsbeslut.

Stockholm den 23 januari 1952.

Anders Pettersson
i Dahl.

Rudolf Boman
i Kieryd.

Fridolf Thapper.

Johan Ahlsten.

Ernst V. Staxäng.

Per Svensson
i Stenkyrka.

Patrik Svensson.

Carl Östlund.